

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (8 5) 266 4201, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) parengė ir teikia svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 25 d. nutarimo Nr. 86 „Dėl Ligos ir motinystės socialinio draudimo išmokų nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą (toliau – Projektas), kuriuo siūloma pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintus Ligos ir motinystės socialinio draudimo išmokų nuostatus (toliau – Nuostatai).

Toliau pateiktoje lentelėje nurodyta informacija apie Projektu teikiamus pasiūlymus ir jiems įgyvendinti svarbi informacija.

1. Projektu sprendžiama problema ir jos priežastys

1. Projektas parengtas įgyvendinant 2023 m. lapkričio 9 d. Lietuvos Respublikos Seime priimtą ir 2024 m. liepos 1 d. įsigaliosiantį Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 5, 16 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIV-2229 (toliau – Pakeitimo įstatymas).

2. Projekto rengimą taip pat paskatino šios priežastys:

2.1. 2022 m. birželio 28 d. priėmus Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 1, 5, 11¹, 16, 19, 20, 22, 23, 24 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo priedu įstatymą Nr. XIV-1190 (toliau – Įstatymas Nr. XIV-1190), liko nepakeistos Nuostatų 17.3 ir 18.3 papunkčių nuostatos dėl motinystės socialinio draudimo stažo trukmės tėvystės išmokai gauti (praktikoje Įstatymo Nr. XIV-1190 nuostatos buvo taikomos).

2.2. 2016 m. gruodžio 20 d. priėmus Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2501 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIII-138 (toliau – Įstatymas Nr. XIII-138), liko nepakeistos atitinkamos Nuostatų nuostatos dėl motinystės išmokos skyrimo tais atvejais, kai darbdavys suteikia 14 dienų atostogas pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – LR DK) 132 straipsnio 1 dalį.

2.3. Trūksta teisinio reguliavimo aiškumo, ar tėvystės išmoka skiriama ir mokama už ne ilgesnį kaip 30 kalendorinių dienų tėvystės atostogų ar tėvystės laikotarpį, nepriklausomai nuo vienu kartu gimusių vaikų skaičiaus, tik vaikų gimimo atveju ar ir įvaikinimo atveju.

2.4. Trūksta teisinio reguliavimo aiškumo dėl tėvystės išmokos skaidymo dalimis tais atvejais, kai tėvystės atostogų ar tėvystės laikotarpio dalis pratęsiama be pertraukos.

2. Projektu siūlomo teisinio reguliavimo esmė (siūlomas problemos sprendimas)

Projekto tikslas – pakeisti Nuostatus, siekiant suderinti juose nustatytą teisinį reguliavimą su Pakeitimo įstatymu, Įstatymu Nr. XIV-1190 bei Įstatymu Nr. XIII-138 ir, siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, spręsti praktikoje kylančias Nuostatų taikymo problemas.

Projektu siūlomi šie Nuostatų pakeitimai:

1. Įgyvendinantys Pakeitimo įstatymą:

2023 m. lapkričio 9 d. Lietuvos Respublikos Seime priimtame Lietuvos Respublikos darbo kodekso 132 straipsnio pakeitimo įstatyme Nr. XIV-2228 (toliau – Įstatymas Nr. XIV-2228) numatyta, kad įmotėms suteikiamos trisdešimtys kalendorinių dienų trukmės atostogos, kurioms *mutatis*

mutandis taikomos LR DK 133 straipsnio 2 dalies nuostatos. Pakeitimo įstatyme numatyta, kad įmotėms, kurioms darbdavys suteikė 30 kalendorinių dienų atostogas pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį, motinystės išmoka skiriama *mutatis mutandis* taikant Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo (toliau – Įstatymas) 19 ir 21 straipsnių nuostatas, *mutatis mutandis* taikomas neturinčioms darbo ar tarnybos santykių įmotėms. Atsižvelgiant į šias nuostatas, taip pat įvertinus šių įstatymų aiškinamajame rašte pateiktą informaciją, tikslinamos atitinkamos Nuostatų nuostatos, numatant, kad, skiriant įmotėms motinystės išmoką, taikomos Nuostatuose įtvirtintos tėvystės išmokų, kurių dydis ir teisė į kurias reglamentuojami Įstatymo 19 ir 21 straipsniuose, nuostatos:

1.1. Atsižvelgiant į tai, kad, įvaikinus vaiką (-us), motinystės išmoka galės būti skiriama ir mokama ne tik turinčioms darbo ar tarnybos santykius įmotėms, kurioms darbdavys bus suteikęs atostogas pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį, bet ir neturinčioms darbo ar tarnybos santykių įmotėms, siekiant teisinio reguliavimo aiškumo bei teisėkūros ekonomiškumo, Projekte visos šios įmotės įvardijamos kaip „Įstatymo 16 straipsnio 4¹ dalyje nurodytos įmotės“. Be to, atsižvelgiant į tai, kad įmotėms pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį suteikiamos *atostogos* neįvardijamos kaip nėštumo ir gimdymo ar tėvystės atostogos, neturinčių darbo ar tarnybos santykių įmočių, kurioms nesuteikiamos 30 kalendorinių dienų atostogos pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį, pasirenkamas 30 kalendorinių dienų laikotarpis, kuriuo mokama motinystės išmoka, Projekte įvardijamas kaip „laikotarpis motinystės išmokai gauti“. Projekto nuostatose, susijusiose tiek su turinčiomis darbo ar tarnybos santykius, tiek jų neturinčiomis įmotėmis, minimi abu laikotarpiai, t. y. atostogos, suteiktos pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį, ir laikotarpis motinystės išmokai gauti.

1.2. Tikslinamas Nuostatų 9 punktas – numatoma, kad įmotėms skiriamoms motinystės išmokoms taikomos analogiškos maksimalaus dienos kompensuojamojo uždarbio apskaičiavimo taisyklės kaip ir tėvystės išmokoms.

1.3. Nuostatų 17 ir 18 punktai papildomi naujais papunkčiais dėl analogiško kaip tėvystės išmokoms motinystės socialinio draudimo stažo reikalavimo įmotėms (t. y. 6 mėnesiai per paskutinius 24 mėnesius).

1.4. Nuostatų 49¹, 49³, 49⁴, 50 ir 50² punktų nuostatos, kurios taikomos tėvystės išmokoms, atitinkamai perkeltos ir į Nuostatų VI skyrių, reglamentuojantį motinystės išmokų skyrimą ir mokėjimą. Be to, siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, Nuostatai papildomi 93² ir 94¹ punktais, nustatančiais motinystės išmokos mokėjimo įmotėms taisykles (analogiškas kaip tėvystės išmokoms pagal Nuostatų 93¹ ir 94 punktus).

1.5. Atsižvelgiant į tai, kad įmotėms, įvaikinusioms vaiką, suteikiamos *atostogos* pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį neįvardytos kaip nėštumo ir gimdymo ar tėvystės atostogos, bei į tai, kad įmotėms suteikiamoms 30 kalendorinių dienų trukmės atostogoms *mutatis mutandis* taikomos LR DK 133 straipsnio 2 dalies nuostatos, taip pat į tai, kad įmotėms skiriamos motinystės išmokos dydis nustatomas taikant *mutatis mutandis* tėvystės išmokos dydžio nustatymo taisykles, siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, Nuostatų VI skyrius papildomas 48⁶ punktu, nustatančiu, kad, jei motinystės išmokai kompensuojamasis uždarbis apskaičiuojamas vadovaujantis Įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi, atostogos, suteiktos pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį, prilyginamos tėvystės atostogoms.

1.6. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, Nuostatų VI skyrius papildomas 48⁷ punktu, nustatančiu, kad, įvaikinus vaiką, motinystės išmoka įmotei mokama neatsižvelgiant į tai, kad tuo pačiu laikotarpiu už tą patį įvaikintą vaiką įtėviui mokama tėvystės išmoka.

1.7. Atsižvelgiant į tai, kad įmotėms motinystės išmoka skiriama ir mokama *mutatis mutandis* taikant tėvystės išmokų skyrimo ir mokėjimo nuostatas, taip pat įvertinus Įstatymo Nr. XIV-2228 ir Pakeitimo įstatymo aiškinamajame rašte nurodytą siekį įteisinti vienodas sąlygas tiek įtėviui, tiek įmotei, kai įvaikinamas vaikas ir suteikiamos atostogos, siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, Nuostatų VI skyrius papildomas 48⁸ punktu, nustatančiu, kad per atostogas, suteiktas pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį, ar per laikotarpį motinystės išmokai gauti įmotei, gaunančiai motinystės išmoką, vaiko priežiūros išmoka nemokama (analogiškai kaip tėvui, gaunančiam tėvystės išmoką, pagal Įstatymo 23 straipsnio 4 dalį nemokama vaiko priežiūros išmoka).

1.8. Tikslinami Nuostatų 69.3 ir 70.3 papunkčiai – numatoma, kokie dokumentai turi būti pateikti motinystės išmokai gauti tais atvejais, kai įvaikinamas vaikas.

1.9. Tikslinamas Nuostatų 72 punktas – numatoma, kad atostogų, suteiktų pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį, laikotarpis motinystės išmokai gauti, be kita ko, gali būti nustatomas ir pagal įsakymo (potvarkio) dėl atostogų pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį suteikimo kopiją, nuorašą ar išrašą.

2. Kiti pakeitimai:

2.1. Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2023 m. sausio 1 d. motinystės socialinio draudimo stažo trukmės reikalavimas tėvystės išmokai gauti buvo sutrumpintas nuo 12 iki 6 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius iki pirmosios tėvystės atostogų dienos, atitinkamai tikslinami Nuostatų 17.3 ir 18.3 papunkčiai, taip pat Nuostatai papildyti 17.4 ir 18.4 papunkčiais, kad Nuostatų nuostatos atitiktų Įstatymo Nr. XIV-1190 nuostatas.

2.2. Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2017 m. liepos 1 d. sudaryta galimybė gauti motinystės išmoką tais atvejais, kai darbdavys suteikia 14 dienų atostogų dalį iš karto po gimdymo (kai darbuotoja nesinaudoja nėštumo ir gimdymo atostogomis), tikslinamas Nuostatų 69.3 papunktis – numatoma, kad minėtais atvejais, be kitų dokumentų, reikia pateikti ir įsakymo (potvarkio) dėl 14 dienų atostogų pagal LR DK 132 straipsnio 1 dalį suteikimo kopiją, nuorašą ar išrašą (jeigu nepateiktas pranešimas apie apdraustajam asmeniui suteiktas (atšauktas) tėvystės atostogas arba atostogas vaikui prižiūrėti (forma 9-SD)), bei 72 punktas – numatoma, kad 14 dienų atostogų pagal LR DK 132 straipsnio 1 dalį laikotarpis motinystės išmokai gauti, be kita ko, gali būti nustatomas ir pagal įsakymo (potvarkio) dėl 14 dienų atostogų pagal LR DK 132 straipsnio 1 dalį suteikimo kopiją, nuorašą ar išrašą. Tokiu būdu Nuostatų nuostatos bus suderintos su Įstatymo Nr. XIII-138 nuostatomis.

2.3. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, nuoseklumo bei sistemiškumo, tikslinami Nuostatų 49¹ ir 49² punktai – numatoma, kad tėvystės išmoka skiriama ir mokama už ne ilgesnį kaip 30 kalendorinių dienų laikotarpį, kuris gali būti skaidomas į ne daugiau kaip dvi dalis, nepriklausomai nuo vienu kartu ne tik gimusių, bet ir įvaikintų vaikų skaičiaus (t. y. nuostata dėl tėvystės išmokos skyrimo, nepriklausomai nuo vienu kartu gimusių vaikų skaičiaus, perkeliama iš Nuostatų 49² punkto, kuris taikomas gimusių vaikų atveju, į 49¹ punkto pirmąjį sakinį, kuris taikomas tiek gimusių, tiek įvaikintų vaikų atveju). Tokiu būdu teisinis reguliavimas ne tik taps aiškesnis, bet ir bus užtikrintas asmenų (tiek pagimdžiusių, tiek įvaikinusių) lygiateisiškumo principas.

2.4. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo bei nuoseklumo, taip pat atsižvelgiant į tai, kad pagal LR DK nuostatų aiškinimą tėvystės atostogų pratęsimas nelaikomas tėvystės atostogų skaidymu į dvi dalis, Nuostatų 49¹ punktas papildomas nuostata, kad, jei tėvystės atostogos ar tėvystės laikotarpis be pertraukos pratęsimi ir kartu su pratęsimu sudaro ne daugiau kaip 29 kalendorines dienas (t. y. nepasinaudojama maksimalia tėvystės išmokos mokėjimo laikotarpio trukme), laikoma, kad asmuo pasinaudojo viena tėvystės atostogų ar tėvystės laikotarpio dalimi.

2.5. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, atlikti kiti redakcinio pobūdžio pakeitimai (atsižvelgiant į tai, kad tėvystės išmoka nemokama globėjams, tikslinami Nuostatų 69.4 ir 70.4 papunkčiai, atsisakant žodžio „globos“; sukonkretinama, kad, pateikiant įvaikinimo faktą patvirtinančius dokumentus, pateikiami vaiko (-ų) įvaikinimo faktą patvirtinantys dokumentai).

Siūloma nustatyti, kad pakeitimai, susiję su Pakeitimo įstatymu, įsigalioja 2024 m. liepos 1 d., o kiti pakeitimai – kitą dieną, paskelbus Projektą Teisės aktų registre.

3. Pasiūlymų įgyvendinimo mechanizmas

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba) keičia programinę įrangą ir atlieka kitus parengiamuosius darbus, skirtus pasirengti tinkamai įgyvendinti Pakeitimo įstatymą.

4. Pasiūlymų įgyvendinimo kaštai (lėšų poreikis einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais bei jo finansavimo šaltinis)

Projektas yra įstatymų įgyvendinamasis teisės aktas ir lėšų poreikis juo teikiams pasiūlymams įgyvendinti buvo įvertintas rengiant įstatymų, kuriuos jis įgyvendina, projektus.	
5. Laukiamas rezultatas ir nauda bei juos patirsiantys subjektai ir asmenų grupės	
Priėmus Projektą, bus įgyvendintas Pakeitimo įstatymas, Įstatymas Nr. XIV-1190 ir Įstatymas Nr. XIII-138, teisinis reguliavimas taps aiškesnis, nuoseklesnis.	
6. Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas sprendimo įgyvendinimas	
Nenurodoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento ¹ 21.2 papunkčiu, nes Projektu atliekami redakciniai ir teisės technikos Nuostatų pakeitimai.	
7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos² nuostatų įgyvendinimas	
Projektu neįgyvendinamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatos.	
8. Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimas ir (ar) įgyvendinimas	
Projektu neperkeliami ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.	
9. Notifikavimas³ Europos Komisijai	
Projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai.	
10. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas	
Neatliekamas vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos 4 punktu, nes Projektas yra įgyvendinamasis teisės aktas ir numatomo teisinio reguliavimo poveikis buvo įvertintas rengiant įstatymų, kuriuos jis įgyvendina, projektus.	
11. Teisės aktai, kuriuos reikės priimti, pakeisti arba pripažinti netekusiais galios	
Pritarus Projektu teikiams pasiūlymams, kitų teisės aktų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.	
12. Informacija apie sąvokų ir jas apibrėžiančių terminų įvertinimą Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka	
Projektu nekeičiamos galiojančios sąvokos ir (ar) jų apibrėžtys, taip pat nesiūloma apibrėžti naujų.	
13. Derinimas su suinteresuotomis institucijomis ir visuomene	
13.1. Derinimo būdas	Projektas paskelbtas TAIS.
13.2. Derinimo terminas	Projektui derinti buvo nustatytas 10 darbo dienų terminas.
13.3. Suinteresuotos institucijos	Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Fondo valdyba, Valstybinio socialinio draudimo fondo taryba.
13.4. Derinimo rezultatai	Projektas patikslintas pagal suinteresuotų institucijų pastabas ir pasiūlymus.
13.5. Apibendrinti derinimo rezultatai	Projektas ir jo lydimoji medžiaga patikslinti pagal Teisingumo ministerijos 1, 3–5 pastabas. Papildomai patikslintos Projekto 1.8 papunktyje dėstomo Nuostatų 48¹ papunkčio ir Projekto 1.9 papunkčiu keičiamo Nuostatų 49¹ punkto nuostatos, atsisakant žodžių „pirma“, atsižvelgiant į tai, kad galimas ne tik pirmos, bet ir antros šiuose papunkčiuose numatytų atostogų ir laikotarpių dalies pratęsimas. Dėl Teisingumo ministerijos 2 pastabos paaiškiname, kad formuluotė „laikotarpis motinystės išmokai gauti“ Projekte vartojama tik kalbant apie neturinčias darbo ar tarnybos santykių įmotes, tad trumpinys, apimantis ir įmotes, kurioms darbdavys suteikė 30 kalendorinių dienų atostogas pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį, ir įmotes, neturinčias darbo ar tarnybos santykių, netikslingas. Projekto nuostatose,

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento patvirtinimo“.

² Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

³ Pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

	susijusiose tiek su turinčiomis darbo ar tarnybos santykius, tiek su jų neturinčiomis įmotėmis, abu laikotarpiai minimi atskirai, t. y. atostogos, suteiktos pagal LR DK 132 straipsnio 2 dalį, ir laikotarpis motinystės išmokai gauti. Projekto 1.4 ir 1.7 papunkčiuose minimas tik laikotarpis motinystės išmokai gauti, nes juose aptariamos motinystės socialinio draudimo stažo trukmės nuostatos, taikomos savarankiškai dirbantiems asmenims, t. y. neturintiems darbo ar tarnybos santykių asmenims. Tačiau, siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, Projekto 1.4 papunktyje įvedamas trumpinys „laikotarpis motinystės išmokai gauti“, nurodant, kad jis apima laikotarpį, kuriuo Įstatymo 16 straipsnio 4¹ dalyje nurodytoms įmotėms, neturinčioms darbo ar tarnybos santykių, mokama motinystės išmoka. Dėl Teisingumo ministerijos 4 pastabos 1 dalies paaiškiname, kad Projekto 1.8 papunktyje dėstomo Nuostatų 48⁸ papunkčio nuostata apima ir atvejus, kai prižiūrimas kitas vaikas nei tas, už kurį gaunama motinystės išmoka (analogiška nuostata taikoma tėvui, kuriam vaiko priežiūros išmoka nemokama pagal Įstatymo 23 straipsnio 4 dalį, jei jis gauna tėvystės išmoką už kitą vaiką, pvz., vaiko priežiūros išmoka už biologinį vaiką būtų nemokama tuo laikotarpiu, kai būtų gaunama tėvystės išmoka už įvaikintą vaiką). Atsižvelgdami į tai, manome, jog papildyti Nuostatų 48⁸ papunktį nuostata, pagal kurią kartu nemokamos išmokos tik už tą patį vaiką, netikslinga. Su Fondo valdyba Projektas suderintas be pastabų. Valstybinio socialinio draudimo fondo taryba per nustatytą terminą pastabų nepateikė.
14. Projekto iniciatorius	
Ministerija	
15. Projekto rengėjai	
Ministerijos Socialinio draudimo grupės patarėja Vilma Pėčė, tel. 8 658 60 623, el. p. vilma.pece@socmin.lt.	

PRIDEDAMA:

1. Projektas, 5 lapai.
2. Projekto lyginamasis variantas, 6 lapai.
3. Projekto antikorupecinio vertinimo pažyma, 5 lapai.
4. Suinteresuotų institucijų išvadų kopijos, 2 lapai.

Ministrė

Monika Navickienė